

Azərbaycan Avropa, Yaxın Şərq və Avrasiyanın kəsişməsində əsl diqqət mərkəzinə çevrilib

Geosiyasi xətlərin rəqəmsal texnologiyalar və global iqtisadiyyatın sürəti ilə kəsişdiyi müasir dünyada müxtəlif bölgələr və maraqlar arasında tarazlıq qura bilən ölkələr unikal strateji əhəmiyyət kəsb edir. Belə dövlətlərdən biri də rolunu Cənubi Qafqazdan çox kənara çıxan Azərbaycandır. O, Şərq və Qərb arasında enerji, nəqliyyat dəhlizləri və mədəni əlaqələri birləşdirən əsas körpüyə çevrilir. Qlobal qeyri-sabitlik və dəyişikliklər fonunda Azərbaycan xarici siyasət pragmatizmini, iqtisadi dinamikanı və strateji düşüncəni birləşdirmək, region üçün yeni bir reallıq formalaşdırmaq və daha geniş beynəlxalq nizamə təsir göstərmək qabiliyyətini nümayiş etdirir. Onun hərəkətləri kiçik, lakin bacarıqla idarə olunan bir dövlətin global birlik üçün necə diqqət mərkəzinə çevrilə biləcəyini, əməkdaşlıq, təhlükəsizlik və davamlı inkişaf üçün imkanlar açma biləcəyinin nümunəsinə çevrilir.

AZƏRTAC iraqlı politoloq və tədqiqatçı, beynəlxalq münasibətlər və təhlükəsizlik (Fletçer Məktəbi, Tufts Universiteti) üzrə fəlsəfə doktoru (PhD) və The Shaikh Group analitik qrupda siyasi zabit, Yaxın Şərqdə siyasət və təhlükəsizlik üzrə ekspert Massaab əl-Aluzi ilə eksklüziv müsahibəni təqdim edir.

- Azərbaycanın müasir beynəlxalq münasibətlər sistemindeki yerini necə qiymətləndirirsiniz?

- Müstəqillik qazandığı andan bəri Azərbaycan həm əhəmiyyətini qoruyub saxlayıb, həm də onu sürətlə gücləndirib və bu, təsiredicidir. Məsələ təkcə beynəlxalq nizamdakı global dəyişikliklərdə deyil, həm də ölkə rəhbərliyinin ardıcıl, strateji və uzaqgörən mövqeyindədir. Birincisi, Azərbaycan türk dünyasında ən mühüm əlaqə nöqtəsidir - bu rol onu unikal edir. Onun coğrafi mövqeyi Mərkəzi Asiyadan global bazarlara təbii sərvətlər üçün tranzit dövlət kimi olduqca vacibdir. Bu, həm geostrateji, həm də geoqi-

tisadi baxımdan çox böyük perspektivlər açır. Bundan əlavə, müdrik şəkildə qurulmuş çoxsaylı ittifaqlar sayəsində Azərbaycan inamla Qafqaz regionunda əhəmiyyətli bir oyunçuya çevrilir və onun inkişafına və təhlükəsizliyinə təsir göstərir.

- Azərbaycanın Avropa, Yaxın Şərq və Avrasiyanın kəsişməsində mühüm bir oyunçuya çevrildiyini demək olarmı? Azərbaycanın xarici siyasətinin hansı aspektləri onu dünyanın müxtəlif bölgələri üçün tələb olunan tərəfdaşa çevirir?

- Şübhəsiz ki, Azərbaycan Avropa, Yaxın Şərq və Avrasiyanın kəsişməsində əsl diqqət mərkəzinə çevrilib. Onun xarici siyasətə pragmatik yanaşması öz maraqlarını hər şeydən üstün tutan ağıllı, balanslı bir dövlətin nümunəsidir. Regiondakı bir çox digər ölkələrdən fərqli olaraq, Azərbaycan ideologiyadan daha çox real maraqlara əsaslanaraq hərəkət etməyə üstünlük verir, bu da ona rifah və beynəlxalq arenada

hərmət qazandırır. Bu, Bakını münaqişə mənbəyinə deyil, əsl diplomatik mərkəzə çevirir.

- Avropanın və qonşu regionların enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə Azərbaycanın töhfəsini necə qiymətləndirirsiniz?

- Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlanmasından sonra Avropa enerji ehtiyatlarını şaxələndirmək ehtiyacını övvəlkindən daha kəskin şəkildə hiss edir. Azərbaycan Mərkəzi Asiyadan təbii ehtiyatların global bazarlara, xüsusən də Avropa ölkələrinə təhlükəsiz və səmərəli şəkildə çatma biləcəyi bir körpüyə çevrilir. Başqa sözlə, Avropa Rusiyadan daha az asılı olacaq, onun enerjisi isə Azərbaycandan təhlükəsiz şəkildə daxil olacaq. Bu, təkcə enerjiyə deyil, həm də beynəlxalq bazarların sabitliyinə çox böyük töhfədir. Azərbaycan burada, həqiqətən də, əhəmiyyətli və strateji rol oynayır.

- Şərq ilə Qərb arasında nəqliyyat və logistika dəhlizlərinin inkişafı ilə bağlı Azərbaycanın təşəbbüsləri nə dərəcədə əhəmiyyətlidir?

- Bu yaxınlara qədər Mərkəzi Asiya bir sıra səbəblərə görə global iqtisadiyyatdan əsasən təcrid olunmuşdu və bu da onun inkişafını ləngidirdi. Bunlardan ən ciddi olanı Rusiyanın siyasəti idi, o Avropanı enerji asılılığında saxlamağa çalışırdı. Digər marşrutlar da məhdudlaşdırılmışdı. Bu vəziyyətdə Azərbaycan tunelin sonunda əsl işıq oldu, təhlükəsiz və etibarlı bir marşrut təklif etdi. Onun Xəzər dənizindəki coğrafi mövqeyi və əlverişli sərhədləri ölkəni strateji tranzit mərkəzinə çevirir. Bundan əlavə, söhbət yalnız neft və qazdan getmir, məhsul, istehlak malları, texnologiyalar və avadanlıqların Azərbaycan vasitəsilə Mərkəzi Asiyaya daşınması, xüsusən də bu ölkələrdə iqtisadi artım fonunda, qarşıdakı illərdə getdikcə daha vacib olacaq.

- Azərbaycan Qərb, Şərq ilə islam dünyası arasında dialoqu gücləndirilməsində hansı rol oynaya bilər? Daha balanslı və çoxqütblü dünya nizamının formalaşması üçün Azərbaycan kimi ölkələr nə dərəcədə vacibdir?

- Azərbaycan müsəlman ölkəsində uğurlu idarəetmənin parlaq nümunəsidir və bütün islam dünyası üçün ilham mənbəyi ola bilər. Dünyəvilik, sabitlik və rifahın məharətlə birləşməsi ölkəni digər müsəlman dövlətləri üçün cəlbədicidir. Bu mənada, Bakı islam və qalan dünya arasında dialoqu və qarşılıqlı anlaşmanı gücləndirən bir körpü olmaq üçün unikal mövqedədir.

- Ötən ilin avqust ayında Vaşinqtonda liderlərin görüşündən sonra Bakı ilə İrəvan arasında sülh prosesinin irəliləyişini necə qiymətləndirirsiniz? ABŞ-nin təşəbbüsü münaqişənin həllinə nə dərəcədə töhfə verir və qalan ən çətin məsələlər hansılardır?

- Sülh prosesinin dinamikasi ümidvericidir. Azərbaycanın proaktiv diplomatiyası, ABŞ təşəbbüsü kimi konstruktiv beynəlxalq yardımıla birlikdə, Cənubi Qafqazı qarşidurma bölgəsindən əməkdaşlıq məkanına çevirmək üçün real fürsət yaradır.

- ABŞ-nin vitse-prezidentinin Bakıya səfəri bu ölkənin Cənubi Qafqazda əsas oyunçu kimi artan rolunu kontekstində necə qiymətləndirirsiniz? Vaşinqton Azərbaycanın regional sabitlik üçün strateji əhəmiyyətini qəbul edəcəkmidi?

- ABŞ-nin vitse-prezidentinin Bakıya səfəri Azərbaycanın Vaşinqtonun strateji maraqları üçün artan əhəmiyyətini açıq şəkildə nümayiş etdirir. Ölkənin xarici siyasəti onun regiondakı rolunu kökündən dəyişdirib və unikal strateji mövqeyi ilə gücləndirilmiş geosiyasi əhəmiyyətə çəki artırır. ABŞ, şübhəsiz ki, bu dəyişiklikləri dərk edir və başa düşür ki, Bakının təsiri yalnız artacaq. Səfər münasibətləri gücləndirmək və əməkdaşlığa dərinlik qatmaq, o cümlədən yüksək səviyyəli şəxsi qarşılıqlı əlaqələri gücləndirmək istiqamətində daha bir addımdır ki, bu da münasibətləri daha da etibarlı və davamlı edir.